

Kahramanmaraş Sütçü İmam University Journal of Engineering Sciences

Geliş Tarihi :13/09/2018
Kabul Tarihi : 20/12/2018

Received Date : 13/09/2018
Accepted Date : 20/12/2018

Gaziantep Yöresinde Bulunan ve Anıt Ağaç Niteliği Taşıyan Doğu Çınarı (*Platanus orientalis* L.)'nın Fiziksel Özelliklerinin Belirlenmesi

Determination of Physical Properties of Monumental Oriental Plane Trees (*Platanus orientalis* L.) in the Gaziantep Region

Bülent AKGÜN^{1,2}, Arif OKUMUŞ¹, Emre YAZAR^{2*}

¹ Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Orman Mühendisliği, Kahramanmaraş, Türkiye

² Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Biyomühendislik ve Bilimleri, Kahramanmaraş, Türkiye

*Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Emre YAZAR, emreyazar@ksu.edu.tr

ÖZET

Son yıllarda, küresel ısınma ve iklim değişikliği ile ormansızlaşma süreci hızlanmaktadır. Biyoçeşitliliğin önemli ölçüde yok olmasının yanında önemli genetik kaynaklar da yok olma riski altındadır. Doğada meydana gelen bu olumsuz değişiklikleri önlemek için, doğal kaynakları ve ormanları koruma giderek önem kazanmaktadır. Çok yüksek kültürel ve bilimsel değere sahip olan Türkiye, birçoğu korunan ve korunması gereken doğal zenginliklere sahiptir. Bu zenginlikler arasında anıt ağaçlar önemli bir yer kaplamakta olup, bunlar bilimsel, kültürel, psikolojik, estetik ve turistik işlevler sağlamaktadır. Anıt ağaçlar, geçmişin farklı olayları hakkında önemli bilgiler içermektedir. Ayrıca orman kaynaklarının planlama aşamalarında türler açısından bir gen havuzu olarak da işlev gören kaynaklardır. Bu çalışmada Gaziantep bölgesinde Genç-Güner (2003) yöntemi ile beş anıtsal nitelikli ağaç tespit edilmiştir. Ağaçların taç çapı, kabuk kalınlığı, göğüs yüksekliği çapı ve yüksekliği ölçülmüştür. Artım burgusu yardımı ile yaş tahminleri yapılmıştır. Anıt Ağaçların Ulusal Standardına (TS 13137) göre, beş ağacın ikisi fiziksel özellikleri nedeniyle anıt ağaç olarak tescillenmiştir. Yaklaşık 500 yaşlarında, 25 ve 26 m boylarında, 220 ve 226 cm çapında (göğüs yüksekliği) olan bu ağaçların, Doğu çınarı (*Platanus orientalis* L.) türü olup yörede doğal, önemli ölçüde kültürel ve estetik değere sahip oldukları belirlenmiştir.

ABSTRACT

In recent years, deforestation process is accelerating with global warming and climate change. Biodiversity is deteriorating and important genetic resources are at risk of extinction. In order to prevent these changes that take place in nature, the idea of conserving natural resources and forests is at the forefront. Together with the very high cultural and scientific value, Turkey has many natural riches, many of which are protected and should be protected. Among them, monumental trees provide scientific, psychological, cultural, aesthetic and touristic functions. Monumental trees contain important information about the different events of the past. Besides, they are the sources that are utilized in the planning stages of forest resources by functioning as a gene pool in terms of species. In this study, Genç-Güner method was used and five monumental trees were determined in Gaziantep region. The crown diameter, bark thickness, breast height diameter and total height of the trees were measured. With the help of increment core samples, age estimation were carried out. According to National Standard of Monumental Trees (TS 13137), two of five trees was registered as a monumental tree because of its characteristics. With the estimated age of 500 years, 25 and 26 m height, 220 and 226 cm breast height diameter, these trees are *Platanus orientalis* L. species. They are of natural, cultural and aesthetic value.

Anahtar Kelimeler: Anıt Ağaç, Orman Kaynakları, *Platanus orientalis*, Gaziantep.

Keywords: Monumental Tree, Forest Resources, *Platanus orientalis*, Gaziantep

1. GİRİŞ

Son yıllarda doğal kaynakların aşırı ve bilinçsiz bir şekilde kullanılmasına bağlı olarak küresel ısınma, iklim değişikliği, çölleşme ve arazi bozunumu meydana gelmiştir. Bununla birlikte çevre kirliliği inanılmaz boyutlara ulaşmış ve doğal kaynakların sınırsız olmadığı anlaşılmıştır. Bu doğal kaynaklarımız içerisinde yer alan anıt ağaç ve meşcereler sahip olduğu fonksiyonlarından dolayı ekosisteme ve biyoçeşitliliğe önemli katkılarda bulunmaktadır (Polat ve ark., 2011).

Bern, Ramsar, CITES, Çölleşme ile mücadele sözleşmeleriyle uluslararası platformlarda doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanımı ve çevresel boyutlar değerlendirmektedir. Bu kapsamda nesli tehlike altında olan canlı varlıklar ile endemik türler yönünden de anıt ağaçların tespit edilmesi, tescillenmesi, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması son derece önemlidir (Yücel ve Babuş, 2005). Son zamanlarda dünya gündemine girmiş olan sürdürülebilir kalkınmanın temelinde çevrenin ve doğal kaynakların tahrip edilmeden kullanılması, yani koruma-kullanma dengesinin sağlanması fikri ön plana çıkmaktadır. Ülkemizde doğanın korunması konusunda 1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı yasa ile 3167 sayılı yasalar ilk olması bakımından oldukça önemlidir. Ülkemizde anıt ağaçların korunması Kültür Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma

Kurulu Müdürlüklerinin 25 ve 597 sayılı kararlarıyla ilk kez yasal bir belge olarak kayıtlarda yer almıştır. Böylece yasaya göre anıt ağaçların envanter, tespit ve tescil işlemleri gerçekleştirilmiştir (Efe ve ark., 2014). Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi ve uluslararası süreçlere paralel olarak ülkemizde de anıt ağaçlar 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde yer alan Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tarafından koruma altına alınmaktadır. Bu kapsamda doğal kaynakların önemli unsurlarından olan anıt ağaçların korunması ve gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Dünyanın değişik ülkelerinde ve Türkiye’de anıtsal nitelikte olan çok sayıda ağaç bulunmaktadır. Anıtsal ağaçlarla ilgili literatürde farklı tanımlar yapılmaktadır. En çok kullanılan tanıma göre anıt ağaç; yaş, çap ve boy itibarıyla kendi türünün alışılmış ölçüleri üzerinde boyutlara sahip olan, ilginç kök, gövde ve dal formunun olması nedeniyle görenlerin hafızasında farklı simgeler çağrıştıran, yöreye ait kültür ve tarihte özel yeri bulunan, geçmişten geleceğe bağlantı sağlayabilecek uzunlukta ömre sahip olan ağaçlar olarak ifade edilmektedir (Asan, 1992). Bir ağacın anıt ağaç olarak nitelendirilebilmesi için belirli özelliklere sahip olması gerekmektedir (Asan, 1991; Genç ve Güner, 2000). Bu özellikler göz önüne alındığında tarihi, folklorik, mistik ve boyutsal olmak üzere anıt ağaçlar dört grup altında sınıflandırılmaktadır (Genç ve Güner, 2001). Türkiye’nin farklı yörelerinde anıt ağaçlarla ilgili pek çok bilimsel çalışma bulunmaktadır (Özdemir ve ark., 1986; Asan, 1987; Güner, 1994; Yaltırık, 1994; Özçelik ve ark., 1998; Genç ve Güner, 2000; Yavuzşefik, 2001; Kavgacı, 2002; Satıl ve ark., 2002; Yavuzşefik ve Çetin, 2002; Genç ve Güner, 2003; Fakir, 2005; Sarıbaş ve Yaman, 2007; Efe ve ark., 2014). Bu çalışmalarla anıt ağaçların belirlenmesi konusunda literatüre önemli ölçüde katkılar yapılmıştır. Bugüne kadar yapılan anıt ağaç envanter çalışmalarında doğu çınarı (*Platanus orientalis* L.) türünün önemli ölçüde ön plana çıktığı görülmektedir (Tablo 1; Genç ve Güner, 2003). Ancak çok eski medeniyetlere ev sahipliği yaptığı belirlenen Gaziantep yöresinde (Yayla, 2003), anıt ağaçların envanterine ilişkin çalışmalar oldukça sınırlı düzeyde kalmaktadır.

Tablo 1. Doğu Çınarına Ait Anıt Ağaç Envanter Değerleri (Genç ve Güner 2003; Anonim 2004)

Tür	Çevre (m)	Çap (m)	Tahmini Yaş (Yıl)	Boy (m)	İl	Tescil Tarihi
Doğu Çınarı (<i>Platanus orientalis</i> L.)	15	4	980	30	İzmir	1994
	17	3.5	900-1000	15	İstanbul	1995
	5.65	2.7	250	35	Muğla	1995
	8.38	2.67	300	30	Muğla	1995
	9	2.80	800	50	Kastamonu	1995
	5.80	2	300	32	İzmir	1995
	9	3	350	20	İzmir	1995
	5.97	1.90	200	12	Isparta	2002
	6.80	2.16	340	16	Adana	2002
	9	2.5	800	17,5	Aydın	2002
	14.26	4.54	1000	28	Antalya	2003
	12.5	4	280	35	Hatay	2003
	9.2	3	600	35	Bursa	2008

Bu çalışmada Gaziantep yöresinde bulunan bazı anıt ağaçların tespit edilmesi, gerekli mercilerce tescillerinin yapılmasıyla doğal, kültürel ve estetik değerlere sahip olan bu güzelliklerin korunması, gelecek nesillere aktarılması ve yörenin kültürel mirasına katkı sağlanması amaçlanmıştır. Aynı zamanda Gaziantep yöresinde anıt ağaç çalışmalarına yönelik literatürde yer alan önemli eksikliklerin de giderilmesiyle, yöre turizmüne katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

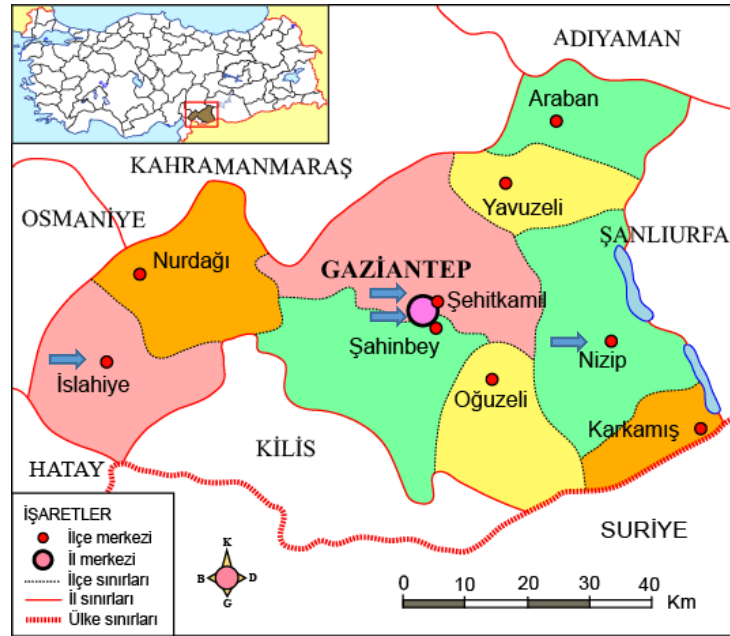
2.1. Materyal

Anıt ağaçların boyutsal özelliklerinin belirlenmesi amacıyla arazi çalışmaları 2015 yılında Gaziantep İlinin farklı mevkilerinde gerçekleştirilmiştir. Ağaçların boyu blume-leiss, çevresi ve tepe çaplarının izdüşümü şeritmetre ile ölçülmüştür. Ağaçların tahmini yaşlarının belirlenebilmesi için artım burgusundan faydalanılmış ve GPS vasıtasıyla ağaçların koordinatları belirlenmiştir. Şeritmetre ile ölçülen çevre değerlerinden yararlanılarak ağaçların çapları hesaplanmıştır (Genç ve Güner, 2003; Efe ve ark., 2014).

2.2. Çalışma Alanı

Gaziantep İli Doğuda Şanlıurfa, Batıda Osmaniye ve Hatay, Güneyde Kilis, Kuzeyde Kahramanmaraş ve Kuzeydoğusunda Adıyaman illeri ile çevrili durumdadır (Şekil 1). Çalışma alanı ve engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Denizden yüksekliği 850 m’dir. Yüzey alanının %52’sini dağlar, %27’sini ovalar kaplamaktadır. Konumu sebebiyle Akdeniz iklimi ve karasal iklimlerin geçiş kuşağı arasında yer almaktadır. Güney kısımlar Akdeniz ikliminin etkisinde olmakla beraber, genel olarak yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise soğuk ve yağışlıdır. Ölçülen en yüksek sıcaklık 44°C, en düşük sıcaklık ise -17.5°C’dir. En fazla yağış Aralık-Şubat ayları arasında, en az yağış ise Haziran-Eylül ayları arasında görülmektedir (Anonim,

2016). Ortalama yıllık yağış miktarı 549.5 mm'dir (URL-1). Gaziantep, çoğunlukla Güneydoğu Anadolu step alanı içerisinde yer almaktadır. Kuzeybatı kesimi Akdeniz bitki örtüsü ile Güneydoğu Anadolu step örtüsü arasında bir geçit alanı durumundadır (Akman, 1990). Araştırma alanı ekolojik özellikleri açısından oldukça zengindir. Gaziantep il sınırları içerisinde 645 adet bitki türü bulunmaktadır ve 56 tane endemik türün olduğu ifade edilmektedir (Anonim, 2016). Sahip olduğu kültür mirasları ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en eski kültür merkezlerinin başında gelmesinin yanında, Gaziantep bölgesi biyolojik çeşitlilik açısından birçok endemik, nadir ve nesli tehlike altında olan türlere sahiptir. Biyolojik çeşitliliğin önemli unsurlarından biri olan anıt ağaçlar bakımından da önemli bir potansiyele sahiptir. Bu nedenlerden dolayı Gaziantep yöresi çalışma alanı olarak seçilmiştir.

Şekil 1. Çalışma Alanının Haritası (URL-2)

2.3. Metot

Bu çalışmada yörede bulunan anıt ağaçlar, Genç ve Güner (2003) yöntemine göre belirlenmiştir. Bu yöntemde ağaçların çap, boy, yaş gibi özellikleri göz önüne alınarak değerlendirme yapılmış, "anıt ağaç olarak değerlendirme" yöntemi ile belirlenmiştir (TSE, 2005).

2.3.1. Çap ve Boy Ölçümü

Ağaçların göğüs yüksekliğindeki (1.30 m) çevreleri şeritmetre ile cm hassasiyetinde ölçülmüştür. Bu değerler π sayısına bölünmek suretiyle çapları elde edilmiştir. Boy değerleri 0.5 m duyarlılığında ölçülmüştür. Elde edilen değerler 0.5 m'den az ise aşağıya, 0.5 m üzerinde ise yukarıya doğru yuvarlanarak belirlenmiştir.

2.3.2. Yaş Tahmini

Yaşların tahmini olarak hesaplanması için göğüs yüksekliğinden Pressler artım burgusu yardımıyla 15 cm uzunluğunda artım kalemi alınmış, artım kalemlerinde yıllık halkalar sayılmıştır. Elde edilen yıllık halka sayısı için artım kaleminin uzunluğu da dikkate alınarak (1) numaralı formül yardımıyla ağacın tahmini yaşı hesaplanmıştır.

$$\text{Tahmini Yaş} = [(\text{Kabuksuz yarıçap} \times \text{Yıllık halka sayısı}) / \text{Artım kalemi uzunluğu}] \quad (1)$$

2.3.3. Tepe Çapının Ölçülmesi

Belirlenen her bir ağaca ait kuzey-güney ve doğu-batı yönlerinden tepe yarıçaplarının izdüşümü ölçülmüş ve bu değerler toplanarak, ağaca ait tepe çapları belirlenmiştir. Bu farklı yönlerdeki tepe çaplarının aritmetik ortalaması, genel tepe çaplarının bulunmasını sağlamıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Bulgular

Gaziantep ve çevresinde yapılan ölçümler neticesinde 5 adet Doğu çınarına ait ölçüm değerleri Tablo 2’de yer almaktadır. Bu ölçümü yapılan Doğu çınarlarından 2 tanesinin anıt ağaç niteliği taşıdığı belirlenmiştir ve TSE (2005)’e göre de bu ağaçların anıt ağaç olarak tescilleri gerçekleştirilmiştir (Tablo 2). Ayrıca, belirtilen ağaçların fotoğrafları, Şekil 2’de verilmiştir.

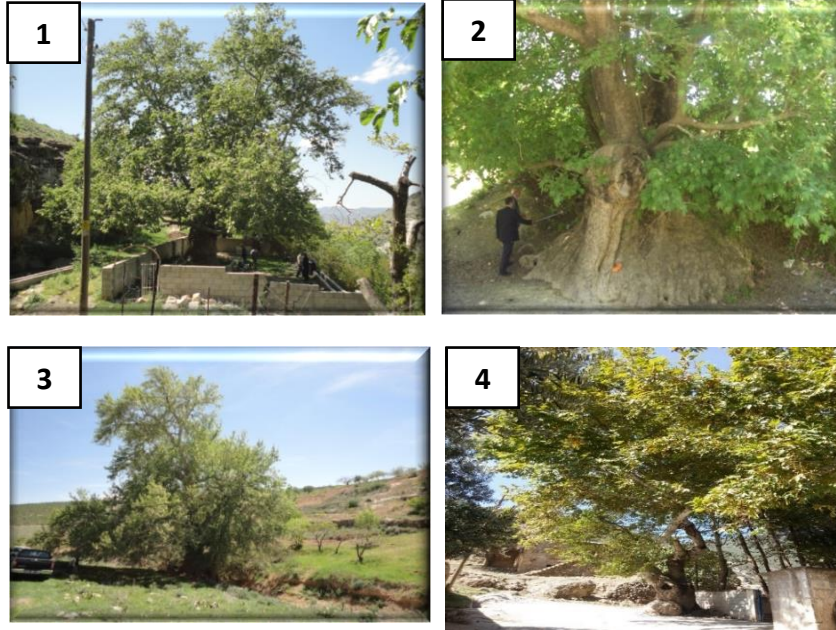
Tablo 2. Çalışmada Ölçülen Doğu Çınarlarına Ait Boyutsal Özellikler

Numarası	Türü	Tahmini Yaş	Boy (m)	Çevre (cm)	Çap (cm)	Tepe Çapı (m)		Koordinat (UTM)	İlçesi	Mevkii
						Kuzey	Güney			
1 (T)	Doğu Çınarı	500	25	710	226	21.10	20,5	329352 K 4087825 D	Şahinbey	Morcalı Köyü
2 (T)	Doğu Çınar	500	26	690	220	21.75	20,86	380932 K 4092646 D	Nizip	Sekili Kasabası
3 (TD)	Doğu Çınar	500	25	630	201	19.65	21,33	368620 K 4106736 D	Şehitkamil	Arıl Mah.
4 (TD)	Doğu Çınar	420	27	850	302	19.50	18,30	278219 K 4087912 D	İslahiye	Hasanlök Mah.
5 (TD)	Doğu Çınar	240	15	490	156	14.30	16,65	553158 K 4101823 D	İslahiye	Arpalı Köyü

(T): Tescilli, (TD): Tescilli Değil.

Ölçülen Doğu çınarlarının tahmini yaşları 240 ile 500 arasında değişmektedir (Tablo 2). En yaşlı ağaç 500 yaşında, en genç ağaç ise 240 yaşındadır. Boy değerlerine bakıldığında, bu değerlerin 15 ve 27 m arasında değiştiği görülmektedir. En fazla boy değerinin 4 numaralı ağaca, en düşük boy değerinin ise 5 numaralı ağaca ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer değerlerle karşılaştırıldığında, 5 numaralı ağacın yaşının küçük olmasına bağlı olarak boy değerinin azaldığı anlaşılmaktadır. Tablo 2’de yer alan ağaçların çap değerleri 156 ile 226 cm arasında değişmektedir. 4. bireyin yaşının 1., 2. ve 3. bireylere göre daha genç olmasına karşılık çap değerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Tepe çapları değerlendirildiğinde ise, bu değerler 15.30 ile 22 m arasında değişmektedir. 2. ağaç en büyük (21.31m), 5. ağaç ise en küçük tepe çapı değerlerine sahiptir. 5. Ağacın yaşının daha küçük olmasına bağlı olarak tepe çapının (15.48m) düşük değere sahip olduğu görülmektedir.

Anıt ağaç niteliği taşıyan bireylerin 2 tanesi Gaziantep’in İslahiye ilçesinde, 1 tanesi Nizip’te, 1 tanesi, Gaziantep-Şehitkamil’de 1 tanesi de Gaziantep-Şahinbey’de olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Şekil 2. Çalışmada Kullanılan Doğu Çınarı Türleri

Tablo 2’de verilen envanter sonuçları değerlendirildiğinde, 4. ve 5. ağaç dışında Doğu çınarı bireyleri boy ve yaş özellikleri yönünden birbirine benzer özelliklere sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Çap ve çevre değerlerine bakıldığında 1, 2 ve 3 numaralı ağaçların birbirine benzer özellikler gösterdiği görülmektedir.

3.2. Tartışma

Türkiye’nin farklı yörelerinde ve bölgelerinde bulunan anıt ağaçlar o yörenin veya bölgenin doğal mirasıdır. Yapılan çalışma ve araştırmalar değerlendirildiğinde anıt ağaçların yerel yönetimlerce ve akademik çalışmalarla tescil edilmektedir. Anıt ağaç envanter çalışmaları kapsamında, yaşı büyük olan ağaçlar uygun zamanda tescillenip korunamamaktadır. Türkiye’de ve özellikle Gaziantep yöresinde birçok tescillenmemiş anıt niteliği taşıyan ağaçlar olabileceği göz çnüne alınarak, bu kültürel miras değerlerimizin en kısa zamanda tescil işlemlerinin bitirilmesi gerekmektedir.

Yapılan çalışma neticesinde ölçülen ağaçların boyutsal niteliklerinin diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında benzerlik gösterdiği görülmektedir (Özçelik ve ark., 1998; Genç ve Güner, 2003; Koca, 2014). Ölçümü yapılan doğu çınarlarından 5 numaralı ağacın TS 13137 standartlarına göre (TSE, 2005) olarak anıt ağaç niteliği taşımadığı gözlenmiştir (Tablo 2). Ölçülen 4 ve 5 numaralı ağaçların çap ve çevre değerlerinin farklı olmasının nedeni ülkemizde topoğrafya, iklim ve toprak faktörlerinin lokal koşullara göre değişmesidir. Her iki ağaç da istikbal ağacı özelliği göstermemektedir. Türkiye; iklim, topoğrafya ve toprak özellikleri nedeniyle çok farklı ekosistemlere sahiptir. Ülkemizin %37.3’ün de yarı kurak iklim şartlar hüküm sürmektedir. Rize’de yıllık ortalama yağış 2269 mm iken, Iğdır’da 231 mm’dir. Türkiye’nin ortalama rakımı 1132 metre olup, ülkenin %56’sı 1000 metrenin üzerindedir. Doğu çınarının yayılış alanları incelendiğinde ülkemizin neredeyse bütün bölgelerinde dere içlerinde, nehir yataklarında doğal olarak yayılış gösterdiği görülmektedir. Bu türün 20-30 metreye kadar boyanabildiği, 5-6 m çap yapabildiği ve yüzlerce yıl yaşayan bireylere sahip olduğu görülmektedir. Serbest büyüdüğüde kısa gövde, kalın dal ve geniş tepeye sahip olmaktadır (Anonim, 2013). Bu bilgiler ışığında 4. Doğu çınarı bireyinin daha serbest olarak büyüdüğü, 5. bireyin ise baskı altında kaldığı söylenebilir (Tablo 2).

Bir Doğu çınarının anıt ağaç olabilmesi için asgari olarak 500 tahmini yaşa, 25 m boya, 200 cm çapa ve 20 m tepe çapına sahip olması gerekmektedir (Genç ve Güner, 2003). Bu çalışmada da anıt ağaç olarak tescil edilen ağaçlar 25 ve 26 m boya, 226 ve 220 cm çapa, 31.35 ve 21.31 cm tepe çapına sahiptir. Anıt ağaçların tahmini yaşları da 500 olarak hesaplanmıştır (Tablo 2).

Değişik türlerden ağaçların fiziksel özellikleri açısından anıt ağaç olarak seçilebilmeleri için, tür bazında asgari anıtsal değere (AAD) sahip olmaları gerekmektedir. Doğu çınarı için bu değer 33 olarak tespit edilmiştir. (Genç ve Güner, 2003). Yapılan bu çalışmada ise asgari anıtsal değer (AAD) 39 olarak tespit edilmiştir.

Şimdiki anıtsal değer (ŞAD), ağacın boyu, gövde çapı, tepe çapı, yaşı, bulunduğu yer ve pozitif özellikleri için verilen puanların toplamıdır. $AAD_{Tür} \leq \text{ŞAD}$ olduğunda, tür anıt ağaç olarak kabul edilmektedir. Yönteme göre $AAD_{Tür} > \text{ŞAD}$ olduğunda ise, yüzlerce yıllık birikime ve çok özel koşullara sahip olan bir ağaç anıt ağaç olarak ayrılamamakta ve bu nedenle korunamamaktadır. Bu bağlamda, bu tip ağaçlar anıt ağaç seçimi için saptanan yaş, boy, gövde çapı ve tepe çapı değerlerinden herhangi birine göre bir üst basamağa yükseldiğinde $AAD_{Tür}$ değerine sahip olabileceksa “istikbal anıt ağacı” olarak seçilmekte ve bir anıt ağaç gibi korunmaktadır (Genç ve ark., 2002). Bu çalışmada ŞAD değeri 63 olarak tespit edilmiştir. $AAD_{Tür} (39) \leq \text{ŞAD} (63)$ olduğundan Tablo 2’de yer alan 1 ve 2 numaralı Doğu çınarları anıt ağaç olarak tescil edilmiştir.

Konu ile ilgili araştırma yapanlar, anıt ağaçların geleceğe taşınması ve yerinde bütün kurallarla korunması konusunda kaygılarını dile getirmişlerdir. Ağaçların dikkate değer önemli özelliklerinin önemsenerek araştırılması ve envanterinin tutulmasının gerekliliği ortaya konulmuştur. Ayrıca anıt ağaçların bütün bu işlemlerden sonra etkin bir şekilde korunması için tescil edilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır (Efe ve ark., 2014; Chen, 2015; Wan Noor ve ark., 2016; Polat, 2017). Bu çalışmada da yöreye ait, fiziksel (boyutsal) özellikleri bakımından önem arz eden birçok ağaçtan beş adedi üzerinde genel kriterler çerçevesinde ölçümler yapılarak, diğer çalışmalarda olduğu gibi, koruma altına alınması ve gelecek nesillere ulaşmalarının sağlanması öngörülmektedir.

4. SONUÇ

Gaziantep yöresi çon zengin doğal kaynaklara, biyolojik çeşitliliğe, kültürel ve tarihi değerlere sahiptir. Bu değerler arasında yer alan anıt ağaçlar da önemli bir yere sahiptir. Gaziantep’de 2015 yılında yapılan çalışmalar neticesinde 2 tane Doğu çınarı anıt ağaç olarak tescil edilerek koruma altına alınmıştır. Böylece bu varlıkların korunarak gelecek nesillere aktarılması sağlanabilecektir. Ancak tescili yapılmamış anıt niteliğindeki ağaç ve ağaç topluluklarının sayıları oldukça fazladır. Bu tarz çalışmalarla en kısa zamanda anıt ağaçların tespit ve tescil işlemleri gerçekleştirilmelidir. Bu kapsamda dünyada korunan alanlarla ilgili olan statüler değerlendirilerek, anıt ağaçlarla ilgili dünya çapında bir koruma planı oluşturulabilir. Ancak koruma altına alınan anıt nitelikli bu ağaç ve ağaç topluluklarının sahiplerinin ekonomik olarak zarar görmemesi için de ek tedbirlerin alınması gerekmektedir. Anıtsal nitelikli ağacın veya ağaç topluluğunun korunmasında büyük katkıları olan mülk sahibi ödüllendirilmelidir. Bu sayede de insanların anıt niteliğindeki ağaçları ve doğayı korumaları teşvik edilmelidir.

Anıt ağaçlarla ilgi bütün envanterler değerlendirilerek yapılacak planlama ve yönetim çalışmaları, araştırmacılar, gönüllü kuruluşlar, dernekler, yere yönetimler ve ülke genelinde ilgili bakanlıkların bütüncül ve paylaşımcı çalışmaları, planlama ve yönetim çalışmalarında önemlidir. Bu kapsamda tescilli yapılmış bütün anıt ağaçlar tek bir merkezde toplanmalı ve veri bankası oluşturulmalıdır. Ayrıca Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ve Uzaktan Algılama (UA) teknolojileri kullanılarak anıt ağaçların tür bazında yayılış alanlarının haritalanması gerçekleştirilmelidir. Türkiye’de bulunan anıt ağaçlarla ilgili yayın, makale, kitap vb. çalışmalar artırılmalı, konu ile ilgilenen uzmanlar ve akademisyenler desteklenmeli, yöre halkı koruma konusunda bilinçlendirilmeli, şehir tanıtım rehberlerinde görsel olarak yer almalı, gerektiği yerlerde farklı ışıklı yön tabelaları ile bu kültürel ve doğal miraslara ulaşımın kolaylıkla sağlanmalıdır.

Bilgilendirme: Bu makale The International Forestry and Environment Symposium on "Climate Change and Tree Migration" 7-10 November, 2017 tarihinde sözlü bildiri olarak sunulmuş ve özeti yayınlanmıştır.

5. KAYNAKLAR

- Anonim, (2004). Türkiye çevre atlası. ÇED ve Planlama Genel Müdürlüğü Çevre Envanteri Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara.
- Anonim, (2013). Orman Atlası Kitabı. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.
- Anonim, (2016). Gaziantep İli 2015 Yılı Çevre Durum Raporu. Gaziantep Valiliği, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, s.74.
- Akman, Y. (1990) İklim ve Biyoiklim. Palme Yayınları, Müh. Serisi No:103, Ankara.
- Asan, Ü. (1987) Türkiye Ormanlarında Saptanabilen Anıt Nitelikli Ağaçların Dünyadaki Benzerleriyle Karşılaştırılması. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 37(2): 46-68.
- Asan, Ü. (1991) Doğal ve Kültürel Miraslarımızdan Anıt Ağaç ve Ormanlarımız. Yeşil Çerçeve Dergisi, 6: 22-24.
- Chen, W.Y. (2015). Public Willingness To Pay For Conserving Urban Heritage Trees In Guangzhou, South China. Urban Forestry & Urban Greening, 14(4): 796–805.
- Demirtaş, A., Özden, A. (2015). Geçmişten Geleceğe Uzanan Doğal Mirasımız: Anıt Ağaçlar. Çevre İnsan ve Şehir, 78-83.
- Efe, R., Soykan, A., Sönmez, S., Cürebal, İ. (2010) Edremit’in Anıtsal ve Korunmaya Değer Ağaçları. Edremit Belediyesi, Kültür Yayınları No: 5, İstanbul.
- Efe, R., Soykan, A., Cürebal, İ., Sönmez, S. (2014). Kuyucak Monumental Cretan Maple (*Acer sempervirens* L.) (Burhaniye – Balıkesir, Turkey). Procedia – Social and Behavioral Sciences, 120: 547–556.
- Fakir, H. (2005). Isparta Sığla Ormanı Tabiatı Koruma Alanı Anıt Ağaçları. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri A, 1: 25-36.
- Genç, M., Güner, Ş.T. (2000). Isparta'da Yeni Saptanan Doğal Bir Anıt Kestane (*Castanea sativa* Mill.) Meşçeresi. Turkish Journal of Agriculture & Forestry, 24 (1): 37–44.
- Genç, M., Güner, Ş.T. (2001). A New Method To Select Monumental Tree Among The Forest Tree Species Of Turkey: An Application. International Conference On Forest Research: A Challenge For Integrated European Approach, Thessaloniki, Greece (Vol. 27, Pp. 1-6).
- Genç, M., Güner, Ş.T., Çömez, A. (2002). Eskişehir İli Anıt Ağaçları. II. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi, 15-17 Mayıs 2002, 510-519.
- Genç, M., Güner, Ş.T. (2003). Anıt Ağaçların Önemi, Göller Bölgesi'nin Anıt Ağaçları. Isparta Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü Yayını, Isparta.

- Güner, A. (1994). Monumental Trees Of Turkey: 5, Kocakasnak. The Karaca Arboretum Magazine, 2(3): 133-134.
- Kavgacı, A. (2002). Türkiye'nin Anıt Meşeleri Ve Yeni Bir Anıt Meşe (Çeçe Sultan meşesi). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 52(1): 133-142.
- Koca, A. D. (2014). Monumental Trees in Akçakoca (Düzce, Turkey): Utilities of Natural Resources for Ecotourism. Hacettepe J. Biol. &Chem, 42 (3): 421-427.
- Özdemir, Ü., Göncüoğlu, C., Tütüncü, G., Tanca, N., Tümer, A. (1986). Doğal anıtlar. E.U. Journal of Science Fac. Ser. B, 8: 221-230.
- Özçelik, H., Doğan, Ü., Tanrıver, H. (1998). Göller Yöresinden Bazı Abide Ağaçlar. Ekoloji Çevre Koruma Dergisi, 7(26): 13-17.
- Polat, O., Polat, S., Akça, E. (2011). Küresel Isınmada Ormanların Karbon Tutulumuna Etkisi: Tarsus-Karabucak Örneği. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Doğa Bilimleri Dergisi Özel Sayı, 313-319.
- Polat, Z. (2017). The Heritage of Nature: Heritage Trees. Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology, 5(8): 908-916.
- Sarıbaş, M., Yaman, B. (2007). Zonguldak-Dirgine Ormanlarında Yeni Bir Anıt Ağaç: Elemen Karaçamı. Ekoloji Dergisi, 16(63): 62-68.
- Satıl, F., Tümen, G., Soykan, A. (2002). Monumental Trees of Turkey: Kocazeytin. The Karaca Arboretum Magazine, 6(4): 177-179.
- TSE, (2005). TS 13137, Anıt Ağaçlar-Envanter, Seçim Kuralları ve İşaretleme. Türk Standartları Enstitüsü, Ankara.
- URL-1: <http://www.gaziantepgezisi.com/index.php/gaziantep/cografi-ozellikleri>Accessed 07.10.2017.
- URL-2:http://cografyaharita.com/turkiye_mulki_idare_haritalari2.htmlAccessed07.10.2017.
- WanNoor, A., Hassan, N., Hassan, K., Nayan, N.M. (2016). The Morphology of Heritage Trees in Colonial Town: Taiping Lake Garden, Perak, Malaysia. Procedia- Social and Behavioral Sciences, 222: 621-630.
- Yaltırık, F. (1994). Tarihi ve Anıtsal Nitelikteki Ağaç ve Ormanlarımız. Sandoz Dergisi, 4: 11-18
- Yavuzşefik, Y. (2001). Koca Meşe (Quercus robur subsp. robur). Defne Dergisi, 30: 305.
- Yavuzşefik, Y., Çetin, B. (2002). Düzce Yöresinde Anıt Ağaçlar. II. Ulusal Karadeniz Ormanlık Kongresi Bildiriler Kitabı, 2002, II. Cilt, s 504- 509.
- Yayla, F. (2003). Gaziantep İlinde Yayılış Gösteren Yabani Rosa L. Türlerinin Tespiti ve Gaziantep Üniversitesi Botanik Bahçesine İntroduksiyonu. Gaziantep Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Yücel, M., Babuş, D. (2005) Doğa Korumanın Tarihçesi ve Türkiye'deki Gelişmeler. DOA Dergisi, 11: 151-175.